

Noerret

De magistro exultum.

Handwritten text on the right edge of the page, likely bleed-through from the reverse side.

82
DE
MAGISTRO EQVITVM 1390

EX
ANTIQVITATE ROMANA

COMMENTATIO

VIRO CLARISSIMO

CAROLO AVGVSTO
STRVENSEE

PHILOSOPHIAE ARTIVMQVE LIBERALIVM MAGISTRO

NVNC

IN ACADEMIAM EQVESTREM LIGNITIENSEM

MATHESEOS AC PHILOSOPHIAE

PROFESSORI VOCATO

D I C A T A

A

IOANNE AVGVSTO NOESSELT

HALENS I.

HALAE MAGDEBVRGICAE

EXCVDEBAT IOAN. FRID. GRVNERT.

MDCCLVII.

20. 4. 06.

GK 2825

A R G V M E N T V M.

<i>Prima occasio Magistrum Equitum creandi.</i> §. I. <i>Contigit A. V. C. CCLVI. DIONYSIO HALICARNASSEO maior prae LIVIO auctoritas asserta.</i> §. II. <i>M. E. cum dictatore semper.</i> §. III. <i>Et in omnibus quidem officii partibus coniunctus fuit.</i> §. IIII. <i>Causae, cur dictatores nonnumquam creati sint.</i> §. V. <i>Munus Magistrum Equitum cum dictatore 1) rei gerundae causa. Equites ducebat.</i> §. VI. <i>Vnde nomen eius.</i> §. VII. 2) <i>Comitorum consularium causa. Rogabat sub dictatore.</i> §. VIII. 3) <i>quaestionum exercendarum. Vocabat in iudicium, et Quaestor erat.</i> §. VIII. 4) <i>Alio in casu quid fecerit?</i> §. X.	<i>Magna Mag. Equitum dignitas.</i> §. XI. <i>Iura eius: Senatum convocandi.</i> §. XII. <i>et Comitia habendi.</i> §. XIII. <i>Neque tamen imperium eius dictatoris imperio aequale fuit, nisi semel. Error Plutarchi.</i> §. XIV. <i>Insignia M. E.</i> §. XV. <i>M. E. dictatori subiectus erat, atque hic in illum ius vitae ac necis habebat.</i> §. XVI. <i>Eligebatur M. E. a solo dictatore.</i> §. XVII. <i>Non semper ex equitibus, initio ex patriciis, postea ex plebe.</i> §. XVIII. <i>An in comitiis? noctu? quibusque auspiciis?</i> §. XVIII. <i>Quamdiu imperium habuerit?</i> §. XX. <i>Quando dignitas M. E. e re publica sublata fuerit?</i> §. XXI.

Cum mihi nuper admodum dixisses, VIR CLARIS-
SIME, fore, vt, relicta patria amicisque
TVIS, in academiam LIGNITIENSEM, Equi-
tum nobilium erudiendorum caussa constitutam,
Regia auctoritate vocatus, abires: videbatur
equidem mihi amicitia, quae inter nos a prima aetate maxima fuit,
non permittere, vt amoris erga TE mei, summaeque, quam de
prouincia TIBI clementissime oblata ceperam, laetitiae nullum
extiteret, idque publicum testimonium; sed comitem TIBI dan-
dum suadebat libellum, qui TIBI absentis mei memoriam pristi-
namque consuetudinem in animum subinde reuocaret. Atque hic
circumspicienti mihi argumentum, quo efficerem, ne sine veste
quasi prodiret publica salutatio TVI: efficiebat nescio quae voca-
buloꝝ affinitas, vt MAGISTRVM EQVITVM, TIBI, qui et
ipse MAGISTER appellaris, et nunc quasi EQVITVM MAGI-
STER constitueris, ex antiquitate Romana exhiberem. Cui pro-
posito vt insisterem, commouebat me id quidem maxime, quod
neminem adhuc viderem in exponendo Equitum apud Romanos
Magistro, ex instituto laborasse. Quocirca nec TIBI, cui maio-
ra omnium disciplinarum incrementa curae cordique esse memini,
nec aliis, qui, quantum his studiis alia quoque haud parum ad-
iuuentur, non ignorant, displiciturum esse institutum arbitror,
si, quae in veterum commentariis subobscura saepius, in recen-
tiorum libellis non satis, ac pro argumenti dignitate tractata vi-
dentur, de Magistro Equitum, paullo vberiora faciam. Ad quem
percontandum cum exiguum mihi profecto tempus ipsa discessio
TVA, praeter opinionem praecipitata, reliquerit; si festinanter
interdum disputasse, nec satis accurate videar, ipsa, opinor,
meam apud omnes causam, mea erga TE amicitia perorabit.

I.

TARQVINIVS, cognomine SVPERBVS, cum videret nullis nec minis nec clandestinis consiliis, vt ereptum sibi regnum restituerent, commoueri Romanos posse, cum OCTAVIO MAMILIO, genero suo, vicinos Romae populos circumire, eosque idemtidem ad bellum excitare coepit. Qui cum semper inferiores recessissent, quotiescumque arma cum Romanis contulerant, postremo vniuersae Latinorum genti persuasit, vt ad frangendas eorum vires insurgerent. Atque hi quidem principio Fidenatibus, iam a milite Romano obsessis, occurrere decreuerant; mox, capta iam ab hostibus vrbe, omnes foederis socios sanctissimo iureiurando obstrinxerunt. Neque hoc non metuebant Romani bellum. Quamvis enim quouis fere tempore victores reuertissent, numquam tamen tot tantique rei publicae hostes exstiterant, maximaque inter patres plebemque discordia non metum senatus solum, sed instans etiam vrbi periculum quam maxime augebat. Namque qui ex plebe erant, nisi obaeratis a creditoribus debita remitterentur, nomina se daturos negabant. Hanc ob rem conuocato senatu, patres de decreto dissentiebant; plebs contra, si post bellum differeretur causa, pessimum id fore existimans, capiendum a patribus ex arena consilium flagitabant. In hac tantarum expectatione rerum sollicita ciuitate, nouum creare magistratum patres censuerunt, qui maiori auctoritate et bellum gereret, et resisteret plebis insultibus, cui nullum, hoc creato, vsquam nisi in cura parendi auxilium esset. Consentit populus, patrum consilia non animaduertens. Itaque primum *Dictatorem* (id enim erat noui magistratus nomen) dicere placuit T. LARTIVM, virum Consularem, qui vnicus in vrbe et regia plane potestate, quamuis non vltra sex menses, regnaret. Atque hic SP. CASSIVM, qui paucos ante annos Consul fuerat, *Magistrum Equitum* creauit.

II.

Haec fere DIONYSIVS HALICARNASSEVS (*). Cuius auctoritatem me secutum esse quidam mirabuntur, qui LIVIVM,

A 3

prae-

(1) Antiquitatum Romanarum libro V. Edit. Lipsiensis p. 326. seqq.

praestantissimum Romanae historiae interpretem, alia omnia de occasione dictatoris dicendi narrantem ⁽²⁾ legerunt; maxime cum audierint, in subducendo annorum calculo DIONYSII fidei post positam a me esse LIVII auctoritatem. Namque is, dictatorem et adiunctum ei Equitum Magistrum belli Sabini ac Latini meta dictum quidem, sed factum id esse aliis Consulibus, annoque V. C. CCLIII, nec ob tumultum a plebe aeris alieni causa (quod recentius accidisset) excitatum, refert; cum id demum in annum V. C. CCLVI DIONYSIVS reiiciat. Sed iustis rationibus moti videmur nobis ab auctoritate LIVII recessisse. Primo enim observatum est multis, et his certe non indoctis viris ⁽³⁾: LIVIVM noluisse antiquissima quaevis populi Rom. gesta accurata explicatione profsequi, sed ea potissimum mandare litterarum monumentis, quae paullo ante bellum Punicum secundum ad suam usque aetatem gesta a populo Rom. fuissent. Idcirco DIONYSIVM de antiquiore Rom. historia differentem LIVIO praefendum esse nullus dubito, cum in isto historiarum genere, LIVIVS festinanter, DIONYSIVS res diligentissime persequatur. Atque hoc maxime in recensendo rerum ordine intelligitur; siquidem commentarii Dionysiaci annos, quibus quaeque res facta est, ad Graecorum computandi rationem, maxime ad seriem Olympiadum referunt, singulique se eventus miro quodam ac facili ordine excipiunt. Deinde in ipsis his quae de argumento nostro LIVIVS protulit, et multa sunt, quae pugnare secum ipsa videntur, et quae occasionem dictatoris Equitumque Magistri dicendi a DIONYSIO commemoratam confirmant. Ut enim nunc nihil dicam, vix ferri posse hoc, quod LIVIVS creatum vtrumque dicat, quoniam Consules ex factione Tarquinia fuissent, et primum tamen dictatorem T. LARTIVM fuisse asserer, qui, ipso teste, Consul eiusdem anni

(2) Hist. libro II, cap. 18.

(3) IOACH. GRELLIVS in prologo de causis dissensionis historicorum in numerandis ac digerendis annis ab urbe condita, praemisso ipsius chronologiae in

TIT. LIVII historiam, ad calcem LIVII Francof. 1588. 8. mai. editi p. 16, et alii a MIDDLETONIO citati in diss. de Senatu Romano, vers. Germanicae p. 17.

anni erat, certe id ipsum, quod maximum non modo Sabinos, sed ipsam quoque plebem Romanam incessisse, ait, satis, opinor, demonstrat, etiam plebis coercendae causa dictatorem fuisse constitutum. *Intentiores enim ad dicto parendum, creato dictatore*, quomodo possunt esse, (ita scilicet LIVIVS), nisi qui ante creatum dictatorem, ad morem gerendum non intenti fuere? Denique vix credi fas est, nihil hunc primum dictatorem egisse; quod tamen LIVIVS et suo silentio, et eo indicat, quod tacitas inducias quietum hunc annum tenuisse asseret. Quem quidem errorem, nisi fallor, cum alio coniungit. Vt enim, tres annos post pugnam ad lacum Regillum vacuos, assumpto calculo suo, relinqui perspicuus, annos in annalibus turbatos in ordinem redigat; hoc quidem triennio nec certam pacem nec bellum fuisse, atque hoc praeterlapso, ipsos Latinos Romanis contra Volscos auxilium obtulisse (4) inquit, eorumque auxilium postea implorasse (5). Hocci- ne vero fecissent, nisi iam pacem cum Romanis, cuius DIONYSIVS (6) mentionem iniicit, iniissent? aut dubitare sine, Romanos post pugnam Regillensem integrum triennium quiescisse, permis- sisseque Latinis, ut vires proelio fractas reciperent? Nihil igitur est, quod impedit, quo minus DIONYSII partes, rem, sicuti exposuimus, et primum Dictatorem Magistrumque Equitum ad A. V. C. CCLVI referentem, relicta LIVII auctoritate, sequamur.

III.

Vidimus (§. I.) Dictatorem statim sibi Magistrum Equitum summississe. Igitur definiendum est: Fueritne umquam dictator sine Magistro? (faciet enim hoc ad explicanda quaedam, quae ad Magistrum nostrum pertinent.) Atque hoc factum esse numquam, et DIONYSIVS (7) docet, et perpetua cum dictatore Magistri Equitum apud veteres commemoratio. Ex quo saltim consequitur id, si acciderit umquam, ut dictator absque Magistro quodam dice- retur,

(4) lib. II. c. 23.

(5) c. 24.

(6) loc. cit. p. 358.

(7) d. l. p. 338: οὐδὲς εἰς τὸδε χρόνον διπλάτως αἰρεθεὶς κωρεὶς ἰππέεσσιν τὴν ἀρχὴν διατίθει.

retur, hoc praeter omnem consuetudinem accidisse. Quod quidem non nisi ter factum esse reperi. Primum, cum MINVCIVS Mag. Equitum FABIO dictatori aequaretur ante pugnam Cannensem⁽⁸⁾; quo facto legiones inter se diuidebant, castris quoque separatis continebantur. Itaque dictator tunc sine Magistro Equitum, ille vero nec dictatori cuidam subiectus erat. Post proelium Cannense alium habemus, legendi senatus causa, dictatorem M. FABIVM BVTEONEM, quem ex Senatusconsulto sine Magistro Eq. dictum esse LIVIVS memoriae prodidit⁽⁹⁾. Tertius fuit C. IVLIVS CAESAR, quem semel absque Mag. Eq. habent PLVTARCHVS⁽¹⁰⁾ fastique ex Capitolinis marmoribus descripti, atque a STEPHANO VINANDO FIGHIO restituti⁽¹¹⁾.

III.

Fuit autem non solum cum dictatore Equirum Magister creatus, sed cum eo coniunctus etiam in singulis imperii officiis. Id quod pater ex eo, quoniam si vel vnus rei administrandae gratia lectus dictator esset, in hoc vno munere etiam obeundo semper ipsi ad latus Magister Eq. reperitur, et abrogatus posthaec cum ipso, simulac dictator, vel hoc vnico perfecto officio, magistratu se abdicasset. Cuius rei multa occurrunt nec obscura exempla. LEVIVS enim, cum creatum esse dictatorem CN. QVINTILIVM clavi figendi causa dixisset, huncque sibi Magistrum Eq. L. VALE- RIVM sumsisse, statim adiicit: *Hi fixo clauo magistratu se abdicarunt*⁽¹²⁾; necesse est autem, nullo plane, hoc in casu, Magistrum Eq. functum officio esse, nisi eum singulis quoque dictatoris muneribus interfuisse, dicere velimus. Idem demonstratur ex eo, quod communiter vel comitia habuisse⁽¹³⁾ vel ludos fecisse leguntur⁽¹⁴⁾, quod dici non posset, si nulli rei alii, nisi Equitibus, Magi-

(8) Vide LIVIVM lib. XXII. c. 26. seq.

(9) lib. XXIII. c. 22. 23.

(10) in vita Caesaris, Operum Tom. I. Edit. Parisiens. MDCXXVIII.

P. 725.

(11) ad A. V. C. DCCV, Tom. XI. thesauri Graeviani Antiq. Rom. pag. 210.

(12) lib. VIII. c. 18.

(13) Livius lib. VIII. c. 44.

(14) Idem lib. XXX. c. 39.

Magister Eq. praefuisset, aut si dictatoris non in quibuscumque officiis socius exstitisset. Hoc vero non ita dictum putes, quasi eadem profus omnia Magister Eq., quae dictator, fecisset; hoc enim modo non diuersam, sed eandem plane sustinissent personam. Sed id dico, nulla in re fecisse dictatorem aliquid absque Equitum Magistro; nisi eodem tempore diuersa dictatoris officia concurrerent, quae non, nisi neglecto alterutro, peragi poterant. Quo scilicet in casu alterum ipse dictator, alterum Equitum Magister administrabat.

V.

Vt vero nunc veniamus ad id, quod quasi est arx disputationis nostrae, de ipso Magistri Eq. munere dicendum nobis est. Ad quod definiendum nihil videtur aptius esse quam id, quod diximus, Magistrum Eq. numquam absque dictatore, et hunc absque illo fuisse (III), idque in singulis etiam muneris dictatorii partibus (III). Ita enim, quae Magistri nostri partes fuerint, erue-re ex huius officiis possumus. Quapropter, quoniam Dictatoris officium ex rebus perspici potest, quarum perpetrandarum causa dictus fuit, dispiciendum est, quo in casu dicere dictatorem Romanis placuerit. Nobis vero has circumspicientibus, hanc ubique legem obseruatam esse hac in re cernimus, vt dictatores, quippe qui ad magistratus praeter ordinem constitutos pertinebant, ad ea officia eligerentur, quae ab aliis ad haec proprie constitutis peragi non poterant. Hoc vero factum est, vel ordinariis absentibus, vel si ad eiusmodi rem suscipiendam minus idonei reperiebantur, vel denique, si ad tale negotium maiori quadam opus esse videbatur auctoritate. Primis rei publicae temporibus obtinebar id potissimum, quod postremo loco adduximus, vt dictus videlicet dictator sit, qui auctoritate sua omnibus superiore res, quae aliter, nisi per summum nullisque circumscriptum limitibus magistratum, non videbantur ad finem perducere posse, exsequeretur. Namque *in rebus trepidis*, vt ait LIVIVS ⁽¹⁵⁾ *ultimum consilium hoc erat, dictatorem dicere*. Itaque dictatores habemus REI GERVNDAE,

B

SEDI-

(15) lib. III. c. 56. Item DIONYSIVS libr. V. p. 340.

SEDITIONIS SEDANDAE, REGNIVE OPPRIMENDI CAVSSA constitutos. Postea nec in summo periculo solum, sed alias etiam ob causas Patres necessariam dictatoris dignitatem censuerunt, cum grauitas rei grauiorem magistratum requirere videretur. Vnde in fastis dictatores REI PVBLICAE CONSTITVENDAE, CLAVI FIGENDI, FERIARVM CONSTITVENDARVM, QVAESTIONVMQVE EXERCENDARVM CAVSSA reperimus. Erant praeter haec alia aliorum quidem propria munera; sed quorum vel absentia vel aliud quoddam vitium impediēbar, quo minus hi ipsi munere suo fungerentur. Quapropter si hoc euenerit, dictatores interdum, Consulū Praetorumue loco, COMITIORVM HABENDORVM aut LYDORVM; semel etiam, quod alias Censurum erat, SENATVS LEGENDI CAVSSA dicti sunt; sin illud, quoniam male rem Consules gesserant, aut inter se dissidebant sententiis. Quibus in negotiis omnibus cum dictator comitem habuerit Magistrum Equitum; huius nunc officium ex iis, quae modo dicta sunt, exponemus, expositaque testimoniis aut probabili coniectura confirmabimus.

VI.

Primo igitur dictatores constituebantur REI GERVNDAE CAVSSA, hoc est, imminente belli grauioris periculo; immo ne ipso semper existente quidem, sed si nonnumquam solus belli rumor percerebuisset⁽¹⁶⁾. Atque tali in casu partes Magistri Equitum primae in deligendis militibus cum dictatore fuerunt⁽¹⁷⁾; et cum equitibus, vt mox ostendam, Equitum Magister, relicto relicto agmine dictatori, praefuerit, videtur in conscribendis potissimum Equitibus fuisse versatus. Deinde, cum aduersus hostes dictator proficisceretur; interdum Magister relinquebatur in vrbe, vt, si quid repente conficiendum esset, eius opere possent atque celeritate vti⁽¹⁸⁾; partes autem eius in bello legato cuidam dictato-

toris

(16) LIVIVS libr. VIII. c. 17.

(17) LIVIVS loc. cit. cap. 38. & libr. XXII. c. 57.

(18) LIVIVS lib. IV. c. 27: Reli-

cus ad praesidium vrbis L. IVLIVS Mag. Eq. ad subita belli ministeria, ne qua res, qua egressent in castris, moraretur.

toris deferebantur; plerumque vero cum Equitibus procedebat in bellum, atque mitti cum iis a dictatore poterat⁽¹⁹⁾. In ipsa denique pugna equitatu praesse solebat, cum contra dictator legiones duceret: Cuius rei, praeter alia multa, luculentissimum exstat A. CORNELII dictatoris testimonium⁽²⁰⁾, qui, cum raros disiparosque hostes videret, *mibi*, inquit, *legiones peditumque pugna curae erunt, penes te equestre sit decus*. Interdum tamen, negari nequit, Magistrum Equitum non solos in proelio Equites duxisse. Relatum enim apud DIONYSIVM HALICARNASSEVM legimus⁽²¹⁾, T. LARTIVM omnem exercitum, pedites videlicet equitesque in quatuor distribuisse partes, nec Equites solos assignasse Equitum Magistro, sed tertiam vniuersi agminis partem, cum caeteri dictatoris legati equites quoque imperio suo subiectos habuerint; quod idem alia occasione repetitum alio loco idem DIONYSIVS commemorat⁽²²⁾. Quare ita se rem habuisse censeo, ut Magister Equitum consueto quidem more in bello praefuerit equitibus, in ipso autem proelio, ex ordine totius aciei, nunc omnem equitatum duxerit, nunc vero partem eius cum pedite coniunctam; prouti scilicet aciem disponere hoc illoue modo fatius dictatori visum fuerit.

VII.

Ex istis vero, quae modo disputauimus, perspicui nullo negotio potest, Magistrum Equitum ex hoc ipso officii sui genere nomen suum traxisse. *Magisterare* enim idem erat ac *regere*, *temperare* aut *moderari*, et MAGISTRI dicebantur omnes, qui magis ceteris poterant⁽²³⁾; quorum multa sane genera nemo nescit apud veteres Romanos existisse. Quoniam igitur Magister Equitum moderabatur Equites, dictator vero vniuersum populum, hic MAGISTER POPVLI⁽²⁴⁾, ille EQVITVM dictus est. Quae quidem

B 2

(19) Cf. ex CATONE GELLIVM Noct. Attic. lib. II. c. 19.

(20) apud LIVIVM lib. VIII. c. 38.

(21) Antiq. Rom. libr. V. p. m. 338.

(22) l. c. p. 339.

(23) Haec FESTVS de verborum significatione v. *magisterare* in DIONYSII GOTHOFREDI Auctoribus Latinae linguae p. m. 308.

(24) VARRO de lingua latina li-

dem nominis Magistri origo cum et auctoritate veterum nitatur, et rei natura, neque ex alienis linguis vocabula arcessenda sint, si fieri hoc absque vi ex lingua sua potest, non audienda est incepta PETRI TEXELII opinio (25), qui nescio quid? sibi visus est inuenisse, cum nomen Magistri a *Nagafcb*, quod idem ac *praeposuit* s. *praefecit* in Samaritanorum lingua est, deducendum esse somniauerit.

VIII.

Altera ratio, quae Patres interdum ad dicendum dictatorem commouit, comitia erant, et haec quidem consularia. *Consularia* dico. Ad illa enim sola electos dictatores esse, nec ad alia, omnia obseruare licet exempla conferendo. Quod si vero, *electos* eos ad hoc comitorum genus esse, contendo, negare id nequaquam volo, dictatores iure alia quoque comitia habendi fuisse legatos. Sed hoc ad eorum dignitatem aut iura, non ad finem pertinerebat, cuius obtinendi causa eligebantur. Dictatores autem ad iudicanda habendaque comitia consularia fuisse dictos, nemini potest esse obscurum, qui perpenderit, nullum magistratum, nisi a maiori aut pari saltem, designari apud Romanos potuisse. Cum igitur Consules vulgo nominarentur a Consulibus, summo videlicet in Romana republica magistratu; his absentibus, dictator dicendus erat, qui in comitiis novos consules designaret. Quam curam quemadmodum non, nisi absentibus Consulibus, dictatori commissam fuisse, ex omnibus veterum Scriptorum locis perspicuum est (26); sic magno id potest esse argumento, recte dixisse nos, quod non, nisi ad comitia consularia habenda, electi dictato-

res

bro IV. c. 14. apud eundem GOTHOFREDVM pag. 15: *A populo Romano dictator Magister populi appellatus est, et antiqua lex apud CICERONEM de legibus libro III. cap. 3. Tom. IV. Operum Edit. ERNESTIANAE pag. 789: OENVS, NE AMPLIVS SEX MENSES, SI SENATVS CREVERIT, IDEM IVRIS QVOD DVØ CONSV-*

LES TENETO, ISQVE POPVLI MAGISTER ESTO.

(25) in *Phoenice* s. *fictae illius auis descriptione symbolica*, Amst. 1706. 4to pag. 104.

(26) Vide LIVIVM lib. VIII. c. 16. VII. c. 26, VIII. c. 7, XXII. c. 33. aliisque locis.

res fuerint. Sed quonam hac in re Magistri Equitum functi munere sint, hoc quidem apud Scriptores nusquam reperitur; itaque probabili coniectura constituendum est. Nouimus scilicet, et demonstrauit id NICOLAVS GRVCHIVS (27), alios fuisse subinde praeter eum, qui comitia habebat, rogatores, qui Centuriarum sententias rogarent postea ad proprium comitiorum rogatorem referendas. Quamobrem facile in hanc ducor sententiam, vt, quamuis diuersum paullisper eorum genus, qui centuriarum vota colligebant, fuisse non ignorem; existimem interim, Magistrum Equitum in comitiis consularibus a dictatore habendis, vices quasi gessisse rogatorum, qui centuriatim suffragia colligebant, cum summus contra rogator, qui ipsa comitia instituerat, antequam in suffragium mitteret, populum rogaret vniuersum.

VIII.

Tertia dictatorem dicendi causa quaestiones exercendae fuerunt, et intestina imperii Romani oppressio a nonnullis tentata; de vtroque enim causa simul dicere possumus, cum summi imperii violenta captatio vel extra urbem vel intra eandem tentata fuerit; atque, si illud, ad officium dictatoris in re gerunda, quod supra (VI.) tetigimus, sin hoc, ad quaestiones exercendas pertineat. *Quaestiones vero exercere* nihil aliud est quam iudicia publica habere. Atqui haec iudicia, si extra ordinem instituebantur, populus certo cuidam quaestori demandare solebat; qualis etiam poterat esse dictator, quem hac de re legimus QVAESTIONVM EXERCENDARVM CAVSSA dictum. Quae in causa ad duo potissimum adhibitus videtur Equitum Magister. Primo quidem nonnumquam, vt reum in iudicium vocaret, quem, nisi ad dictatorem sequi vellet, per apparitorem abduci iubere poterat; cuius rei insigne exstat exemplum apud LIVIVM (28), qui, de iudicio a dictatore CINCINATO in MAELIVM habito, disserens: *Missus*, inquit, *ab dictatore* SERVILIVS *Magister Eq. ad MAELIVM*, *Vocat te*; *inquit*,
 B 3 dicta-

(27) de Comitii Romanorum; libro I Tom. I. p. 564.
 in GRAEVII thesauro Antiquit. Rom. (28) lib. IV. c. 14.

dictator. *Cum audis ille, quid vellet, quaereret; Serviliusque coissam dicendam esse proponeret; tunc Maelius se recipere in cateruam suorum: postremo, cum apparitor iussu Magistri Equitum duceret, fidem plebis Romanae implorare.* Deinde ipsum etiam cum dictatore quaestionem habuisse, apparet ex eo, quod, cum C. MAENIVS dictator animaduertere in nobiles vellet, qui vsquam coissent aduersus rempublicam, omnes clamarent, *Dictatorem Magistrumque equitum reos magis quam quaesitores idoneos eius criminis esse*⁽²⁸⁾; quare non dictatorem solum, sed Magistrum Equitum hac in re iudices sedisse confitendum est. Quod, nisi fallor, ipsa antiqua illa lege apud TULLIVM⁽²⁹⁾ confirmatur: EQVITEM CVMQVE QVI REGAT, HABETO PARI IVRE CVM EO, QVICVMQVE ERIT IVRIS DISCEPTATOR. Qua in re Magistrum Equitum talem fuisse dictatori in quaestionibus exercendis suspicor, qualis *Iudex quaestionis* erat Praetori. Scilicet cum iudicia publica, quae consueto ordine fiebant, a Praetore haberentur; hic, quoniam omnia tanta cum cura examinare ac peragere non poterat, alium sumebat sibi, qui reliqua administraret omnia, quae praetor ob dignitatem vel occupationes minus curabat⁽³¹⁾. Enimuero in iudiciis publice praeter ordinem institutis quaesitor loco praetoris eligebatur; quid igitur est quod dubitemus, quin eo in casu, quo dictatori iudicium publicum committebatur, Magister Equitum, tamquam Iudex quaestionis, minora ad iudicium pertinentia peregerit?

X.

Restant plura adhuc, ad quae gerenda dictatorem dictum fuisse supra demonstravi (V.), nimirum SENATVS LEGENDI, SEDITIONIS SEDANDAE, REIPUBLICAE CONSTITVENDAE, CLAVI FIGENDI, FERIARVM CONSTITVENDARVM ET LVDO RVM HABENDORVM CAVSSA. De eo enim non dicemus separatim, quod dictator propter absentiam aut dissensum eorum dictus

(29) apud LIVIVM lib. VIII. c. 26.

(30) de legibus lib. III. c. 3.

(31) Vide de hoc iudice GRVCHIVM l. c. p. 554. et SAM. PITISCI *Lexicon. Antiquit. Rom.* Tom. I. p. 980. v. Iudex quaestionis.

Quis fuerit qui proprie huic illius magistratui praeerant. Namque hoc et cum ceteris momentis conspirat, et ad causas eius dicendi, non ad finem pertinet, quem per dictatorem Equitumque Magistrum obtinere Romani voluerunt. In iis autem muneris dictatorii partibus, quae definitae a nobis sunt, primo explicando munere Magistri Equitum in eo casu, quo dictator *SENATVS LEGENDI* dictus erat, possumus omnino superfedere, quoniam ad hoc non nisi semel et absque Magistro Equitum constitutus dictator est⁽³²⁾. Deinde in *SEDITIONE* a dictatore *SEDANDA* quaenam Magistri Equitum partes fuerint, ex iis colligi facile potest quae huc vsque de eius officii (VI. VIII.) disputauimus. Omnis enim seditio, quae sedanda dictatori oblata est vel extra urbem fuit⁽³³⁾ vel intra eandem⁽³⁴⁾. Quod si illud acciderit, Magister Equitum, ut solebat in bello, Equites sine dubio duxit; sin hoc, quaestionem cum dictatore habuit. In reliquis vero, quae excitauimus, quodnam eius officium fuerit, certo definiri vix ac ne vix quidem potest. Et videtur sane in his Magister Equitum vel ea dumtaxat de causa adiectus dictatori, quoniam id vsu venerat a primis rei publicae temporibus, vel ut ipse maxima auctoritate dignitateque praeditus dictatori maiorem adhuc auctoritatem conciliaret; vel, ut, quocumque necessarium duceret dictator, hunc Magistrum mitteret, eiusque ope in exsequendis negotiis vteretur.

XI.

Sed de ipsius Magisterii Equestris dignitate adiiicienda quaedam sunt; quae quidem praeclare potest ex eo intelligi, quod praeter dictatorem nullus fuerit magistratus, qui cum ipso in honore comparari potuisset. Namque in antiquis rei publicae Romanae temporibus, omnes statim se magistratu abdicabant, quotiescumque is fuerat cum dictatore electus⁽³⁵⁾ et omne apud vtrumque erat in re publica impe-

(32) Cf. *LIVIVM* libr. XXIII. c. 22. 23.

(33) *LIVIVS* VII. c. 39.

(34) *LIV. IV. c. 14, VI. c. 11.*

(35) Hac de re inter alia testimonia lex existat apud *CICERONEM* loc. cit: *QUANDO MAGISTER POPULI EST, RELIQVI MAGISTRATVS NE SVNTO.*

imperium. Verum id quod, his dictis, omnes reliqui magistratus nuncium officio suo miserint, eo videtur tempore fuisse sublatum, cum non repentini belli aut tumultus causa solum, sed ad alia etiam (V) eligerentur dictatores, quae ipsis non summum in republica imperium, sed partes dumtaxat certa quadam in re maximas tribuebant, non vero requirebant, ut ceteri magistratus omnes absque imperio essent. Igitur recentiori ista aetate haec manebat tamen Magistro Eq. dignitas, ut *summa eius*, teste VARRONE ⁽³⁶⁾ *in Equites et adscensos potestas esset quemadmodum summa erat in populum Rom. dictatoris*. Equites vero nobilissimam exercitus Romani partem efficiebant, sicuti totius ordinis summa erat post ipsum Senatum auctoritas. Maximi denique factam esse hanc Magistri nostri dignitatem, exemplo suo maximi magistratus docuerunt; eo quod non dubitauerint, munera sua cum dignitate Equitum Magistri commutare. Cuius rei non pauca exempla literis mandavit LIVIVS. Ille enim vnum tribunorum militarium consulari potestate C. SERVILIUM AHALAM, refert ⁽³⁷⁾, alium quemdam collegarum suorum P. CORNELIVM COSSVM dictatorem dixisse, ipsum vero Magistrum Eq. postea ab eo fuisse creatum. Idemque ⁽³⁸⁾ et P. LICINIVM CRASSVM, Pontificem maximum Magistri Eq. dignitatem suscepisse, memoriae ut proderet, haud indignum iudicavit.

XII.

Hanc vero dignitatem non minus confirmant Iura, quae Magistro Eq. fuisse, demonstrabimus. Ipsi nimirum cum aliis quibusdam magistratibus id erat commune primum, ut *Senatum convocare* posset. Quamvis enim VARRO ⁽³⁹⁾ inter eos, per quos more maiorum senatus haberi solitus est, neque ordinarios neque extra ordinem constitutos, Magistrum Eq. excitet; neque tamen iure quis isto VARRONIS silentio fretus, negare hoc potest, cum alia essent monumenta, quae rem extra omnem dubitationem
ponere

(36) *de lingua latina* lib. IV. c. 14.
apud GOTHOFRED. I. c. p. 15.
(37) libro IV. c. 57. coll. c. 56.

(38) libr. XXVII. c. 7.
(39) apud GELLIVM *Noct. Attic.*
libro XIV. cap. 7.

ponere videntur. Namque Q. FABIVS MAXIMVS RVLLIANVS Magister Eq. qui, quoniam pugnarat inuito dictatore, arque propter hoc in iudicium vocatus erat, Romam ex castris, dictatoris iram paullisper declinaturus aufugerat; patre M. FABIO auctore, qui ter iam Consul dictatorque fuerat, exemplo Senatam vocavit (40); FABIVM vero hoc suafurum fuisse quis crederet, nisi conuenturos esse senatores, conuocante filio, praecidisset? id vero eos facturos non fuisse certum est, nisi hoc ius Magistro Equitum competere non ignorassent. Aliud exemplum M. ANTONII Equitum Magistri, quod ex DIONE CASSIO ZAMOSCIVS adducit (41) non commemoro, ne mihi id obiciatur, argumentum ab exemplis duci non posse, quae ad turbulenta rei publicae Romanae tempora pertinent, in quibus, cum inter arma leges silerent, CAESAR ac ANTONIVS ex voluntate omnia faciebant. Sed excipere quis forsitan posset, illud, quod adduxi, testimonium posse labefactari dicendo: locum istum LIVII etiam de patre FABII intelligi posse, quasi is senatum, non filius conuocasset. Quod vero mihi non satis videtur verisimile, quia Romae aderant Consules, qui FABIVM patrem auctoritate superabant; neque licebat, cum superiores in vrbe essent, ab inferiori quodam magistratu aut homine priuato, Senatam conuocari. Omnem tamen, si quid video litem, si cetera incerta videntur, dirimit antiqua lex, quam CICERO (42) recitauit: CVM POPVLO PATRIBVSQVE AGENDI IVS ESTO CONSVLI, PRAETORI, MAGISTRO POPVLI EQVITVMQVE; quod sane expressum legis testimonium, VARRONIS silentio multo praefendum esse nemo iure quodam inficiari poterit.

XIII.

Eadem quoque lex Magistro Equitum *ius tribuit comitia habendi*, dicens: ipsi ius competere agendi cum populo; quamuis hunc raro aut numquam forte usum hoc iure suo fuisse concedam, quoniam

(40) V. LIVIVM lib. VIII. c. 33. in GRAEVI Rom. Antiq. thesauro Tom. I. p. 991.

(41) de Senatu Romano lib. II. c. 3' (42) de legibus. lib. III. c. 3.

niam et proprie Magister Equitum magistratus militaris erat, et cum ad rem in vrbe perendam cum dictatore communiter ageret, non facile inferiori magistratui, si superior adesset, qualis hic erat dictator, agere cum populo permittebatur. Interim non assentior GRVCHIO, harum rerum alioquin peritissimo scriptori, qui Magistrum Eq. comitia vmquam habuisse negat, iure tamen populi vocandi non caruisse, tum imperii eius magnitudine, tum eius cum Tribuno Celerum conuenientia motus contendit (43). Huius enim argumenta ex eorum genere sunt, quae non id vnice quod erat probandum, sed multo plura, quae nolumus, auctoritate sua confirmant. Maximum enim potest esse imperium, alioque multo maius, quod tamen certa quadam dignitate alteri propria destituitur. Censores ipse GRVCHIVS paullo post monet, non habuisse comitia centuriata, quos tamen maximum profecto habuisse imperium, atque fuisse ex maiorum magistratum numero, constat inter omnes. Magistrum vero Equitum a Celerum Tribuno non discrepasse, (quod tamen vnica POMPONII auctoritate non satis efficitur), nisi perfecta vtriusque similitudo afferatur, ad ius cum populo agendi Equitum Magistro vindicandum nihil facit omnino, quia vt discrimen aliquod intersit necesse est, illud vero in iure comitia habendi vni horum proprio positum esse potest.

§. XIII.

Sed fueritne etiam imperium Magistri Eq aliqua ex parte vel interdum imperio dictatoris aequale? Non arbitror. At habemus tamen VARRONEM, qui Magistro Eq. summam potestatem in Equites et adscensos, vt dictatoris in populum fuisse affirmat; ac inuenimus Magistrum Eq. certis temporibus vices sustinuisse dictatoris, eumque fuisse aliquando pari dignitate cum FABIO MAXIMO dictatore praeditum (44). Agnosco id quidem, ea tamen lege facta haec omnia esse defendo, vt Equitum Magister dictatori vbique inferior esset, quo vsque non nisi magistratum Equitum

(43) de comit. Rom. lib. I. c. 3. p. m. 560.

(44) LIVIVS lib. XXII. cap. 26.

strem administrabat. Illud enim VARRONIS dictum non videtur id innuere, quasi eodem imperio omnibus legibus maiori, saltem in hac illoue officii sui genere, instructus Magister Eq. fuisset; quis enim hoc vel veri cum specie aliqua commonstrare, aut negare potest, aliquem a Magistro Eq. potuisse ad dictatorem prouocare; aut quo pacto dicere VARRO potuisset, ex summo in equites imperio Magistrum Eq. nomen suum fuisse sortitum, quod potius ex eo adeptus est, quod Equites duceret. Igitur nec hac cum potestate aliud aliquid VARRO indicasse putandus est, quam id: Magistrum Eq. proprie equitibus adscensisque praefuisse. Locum porro dictatoris, fateor, in castris occupauit, quotiescumque hic sacrorum causa Romam profectus erat, ita tamen, vt eo absente nolenteque neque castra mutare neque manum conferere cum hostibus debuerit. Quam ob rem T. SEMPRONIUS GRACCHVS (45), qui, dictatore Romam profecto, castris Romanis praecerat, *quamquam quae facile omnem patientiam vincerent, nunciarentur a Castino, nihil mouit, quia praedictum erat dictatoris, ne quid, absente eo, rei gereret*, et Q. FABIVS MAXIMVS (46) atque M. MINVCIVS RVFVS ob id vnicum, quod contra mandatum dictatoris, quamuis feliciter, pugnauerant, in iudicium leguntur vocati. Vnicum denique exemplum est Magistri Eq. M. MINVCII Dictatori Q. FABIO MAXIMO imperio aequati; sed illud plane aliquid nouum esse, et quod nulla memoria annalium habeat, ipse MINVCIVS confitetur (47), atque effecit hoc, vt legiones, equites castraque inter se MINVCIVS et dictator diuiderent, omnisque eorum societas, quae Magistro Eq. cum dictatore solet esse, exspiraret. Neque id postea vniquam repetitum fuisse constat. PLVTARCHVS enim, qui (48) paullo post cladem Cannensem Magistrum Eq. aequatum M. IVNIO dictatori fuisse refert, videtur in errore fuisse versatus, resque plane diuersas miscuisse. Dictatori enim post

C 2

pugnam

(45) apud LIVIVM libr. XXIII. (47) apud LIVIVM lib. XXII, c. 17 c. 19.

(46) Vide Eundem libr. VIII. c. 30. (48) in FABIO MAXIMO, loco sq. et PLVTARCHVM in vita FAB. cit. MAX, p. m. 179.

pugnam Cannensem M. IVNIO T. SEMPRONIUS GRACHVS Magister Eq. fuit ⁽⁴⁹⁾, atque, cum maximis ob res gestas laudibus a dictatore efferreretur, eodem anno Consul designatus est ⁽⁵⁰⁾, qua dignitate ipsi decreta Romae mansit, nec videatur Magistratum equestrem tenuisse diutius; saltem, si maxime dignitatem Consularem Dictatoriae aequalem esse quis satis incommode dixerit, Consul erat, sed designatus. Cum vero T. SEMPRONIUS, ipse Consul, exercitum duceret, M. IVNIUS dictaturam iam pridem deposuerat; siquidem IVNII exercitum FABIO, SEMPRONII collegae, datum esse, LIVIUS aperte indicavit ⁽⁵¹⁾.

XV.

Insignia Magistri Equitum quot qualiaque fuerint, non satis liquet, cum mihi loca veterum desint, ex quibus id posset definiri ita ut in iis acquiescere possemus. Crediderim tamen, cum summa Magistri Equitum dignitas fuerit, isque potestatem habuerit in Equites, nec illum caruisse dignitatis signis, quae vel Equitibus ipsis vel magistratibus ceteris maioribus erant ornamento. Quapropter et LIPSIVS ⁽⁵²⁾ praetextam, fellam curulem sexque lectores ipsi ex DIONE CASSIO vindicat; quae rectene LIPSIVS dixerit? dicere non audeo, qui DIONEM conferre non potui. Hoc vero singulare quoddam Magistri Equitum est, in quo ipsum quodam modo dictatorem superabat, quod ipsi equum ascendere liceret, dictatori non item, quippe qui hac de re prius, ut ex FABII MAXIMI exemplo apparet ⁽⁵³⁾, populum rogare debuerit. Habere praeter hoc aliud quid, quod vindicari tamquam insigne aliquod Magistro Equitum posset, si coniecturis standum esset, non testimoniis certis. Remotum enim tunc non multum a veritate esse suspicarer, quod nisi semper, postremis tamen reipublicae tempo-

(49) Vid. LIVIUS libro XXII. LIPSII *Roma illustrata* ex recensione ANTONII TRVSTII Londini MDCXCII denuo prodit) pag. 27.
 c. 57.
 (50) Idem lib. XXIII. c. 24.
 (51) lib. XXIII. c. 32.
 (52) *de magistratibus veteris pop. Rom. Cap. XVII.* (qui libellus in IVSTI eius p. m. 175.

temporibus, ad insignia Magistri Equitum caligae clauatae et lacerna, forte purpurea, pertinuerint. Est enim apud CICERONEM locus (54) in quo, cum varia M. ANTONIO obiecisset, se habitumque suum cum ANTONIO componens. *Quod quaerebas, inquit, quomodo redissem? primum luce, non tenebris; deinde cum calceis et toga, nullis nec caligis, nec lacerna.* Et paullo post: *Ex omnium omnibus flagitiis nullum turpius vidi, nullum audiui, quam quod qui Magister Equitum fuisse tibi viderere, in proximum annum Consulatum peteres vel potius rogares, is per municipia coloniasque Galliae, cum caligis lacerna cucurristi.* Atque hoc quidem in loco illud: *qui Magister Equitum fuisse tibi viderere*, sic, fateor, potest intelligi, quasi ANTONIUS Consulatum rogauerit, persuasus, hunc honorem sibi, qui Magister Equitum fuisset, negari non posse. Sed quoniam in hac orationis parte Cicero dissolutam magis viuendi rationem neglectumque decorum, non scelera, vt ita dicam, politica obicit ANTONIO, haud absoum videretur esse, si dicam: haec verba ita esse accipienda, vt ANTONIUS cum caligis et lacerna cucurriste intelligatur, quod sibi videretur has per administratum huc vsque Equestre magistratum gerere quodam modo potuisse. Atque concessio horum verborum sensu, possunt ex isto loco et lacerna et caligae, tamquam insigne aliquod Equitum Magistro asseri. Quamuis enim IULIUS NIGRONIVS (55) existimet: caligas non nisi gregariorum fuisse, ipse tamen non modo concedit aliquantum (56) etiam Centurionum fuisse hoc calceorum genus, sed probari id etiam potest exemplis a IOANNE FRIDERICO DVRRIO adductis (57) ipsos legatos aliosque caligas gesisse; Equitum vero Magister in bello erat dictatori, quod Imperatori legatus. Atque si eorum caligae, qui superioribus inter milites officiis praecerant, clavis argenteis aliisque instructi fuerunt (58), conicere nefas non est, Magistrum Equi-

C 3

u m

(54) in *Oratione Philippica* 2. cap. 30.(55) in *diff. de caliga veterum*. Cap. III. Edit. IOECHERIANAE pag. 106. seqq.

(56) l. c. §. 7. p. 114. seqq.

(57) *diff. priori de veterum calceamentis, caliga, ocrea, calceo et solea* §. V.(58) quarum icones NIGRONIVS exhibet l. c. pag. 146 et BALDVINVS *de calceo antiquo* Cap. XIII. p. m. 118.

rum his etiam fuisse exornatum. Quod de lacernis non minus valet. Has enim genus vestimentorum militarium, et eas nonnumquam coccineas purpureasque fuisse OCTAVIVS FERRARIVS multis veterum locis comprobavit ⁽⁵⁹⁾.

XVI.

Tametsi vero Magister Eq. in maxima, vt vidimus, dignitate fuerit collocatus, neque tamen eius, vt ita dicam, humilitas plane silentio praetereunda est. Scilicet cum dictator summa esset et quasi regia potestate, Magister Eq. ea lege adiunctus dictatori erat, vt ipsum morem gerere mandatis eius omnibus oporteret. Eum enim mittere, et, vbi cumque volebat, in acie collocare dictator iure suo poterat (VI), ipsi autem Magistro cum hoste, dictatore inuito, configere non licebat. Pariter, quemadmodum a solo dictatore Magister Eq. dignitatem nanciscebatur, quod infra demonstrabimus, ita iubere etiam dictator eum poterat, vt se abdicaret magistratu ⁽⁶⁰⁾. Denique si quid officii praetermiserat sui, a nemine quidem alio, quamdiu Equitum Magister erat, in ius poterat vocari, vt docet M. ROSLIJ exemplum, ius tamen dictatori erat in vincula ipsum coniiciendi, ipsaque vel indicta causa eum mactandi supplicii ⁽⁶¹⁾. Atque hoc est, quod ipse Equitum Magister apud LIVIVM ⁽⁶²⁾, liberatus a potestate dictatoris, confitetur: *Magistros Equitum virgas atque secures dictatoris tremere atque horrere solitos fuisse*; et F. MAXIMVS, quamvis in eo peccasset solum, quod cum hoste pugnasset contra dictatoris voluntatem, certe mortem non effugisset, siquidem iam iusserat dictator virgas atque secures expediri ⁽⁶³⁾, nisi et principio aufugisset, et postea pertinacissimis ipsius populi precibus commotus fuisset PAPIRIVS, vt Magistro Equitum vitam liberaliter concessisset.

XVII.

(59) prius Parte II. de re vestiaria lib. I. Cap. I. seq. posterius ibidem cap. XXIII. seq.

(60) LIVIVS lib. IV. c. 34.

(61) PLVTARCHVS in FABIO

MAXIMO p. 179: εἰσὶν τῶν δικτάτωρ
καὶ θανάτωσαι πρὸ δίκης εἴσσι.

(62) libro XXII. c. 27.

(63) ap. LIVIVM libr. VIII. c. 32.

XVII.

Adiicienda postremo quaedam sunt de Magistri Equitum electione, de qua disputari breuissime poterit. Quotiescumque a Consule dictus dictator fuerat, huic soli ius erat Magistrum Eq. sibi, quem veller, eligere; id quod confirmatur tot exemplis, quot in historia Romana creati Equitum Magistri leguntur. Atque equidem non diffiteor, videri interdum hoc factum a dictatore non esse sed ab aliis. P. VALERIVM enim ex Tribuno Consulari Equitum Magistrum LIVIVS⁽⁶⁴⁾ dicentem inducit; M. FVRIVM *sibi pro dictatore, sequi ei pro Magistro Eq. futurum*; idemque alio loco⁽⁶⁵⁾ P. LICINIVM CRASSVM, ait, ex plebiscito a dictatore electum fuisse: sed, re accuratius pensitata, ita se rem habere, quomodo diximus, apparet. VALERIVS enim, tamquam Equitum Magister, his verbis CAMILLVM non dictatorem dixit, ipse enim iam primum hanc nouam dignitatem a CAMILLO, vt praecedentia docent, impetrauerat. Itaque his tantum lubenter se imperii societatem cum CAMILLO inire confiteretur. Alterum vero plebiscitum, ex quo a Q. FVLVIO dictatore Equitum Magister dictus est, non videtur obrulisse quidem dictatori P. LICINIVM CRASSVM, sed iussisse, vt dictator Magistrum Eq. diceret, quamuis ipsi hunc illumue eligere liberum omnino fuerit. Cuius rei ratio eadem est, si quid iudico, ac istius potestatis, quae ex plebiscito Cenfori aliove, senatum legendi, data est, in quo tamen casu Cenfor, prouiri quis ipsi idoneus senator videretur, alterum alteri praeferre in eligendo poterat; quamuis haec ipsa nouorum Senatorum designatio ex plebiscito facta sit.

XVIII.

Antiquis rei publicae temporibus non ex equitibus semper Magistrum Eq. electum fuisse constat ex L. TARQVINII exemplo⁽⁶⁶⁾; qui, licet ob paupertatem stipendia pedibus fecisset, bello tamen primus longe Romanae iuuentutis habitus et Equitum Magi-

(64) libro VI. c. 6.

(65) lib. XXVII. c. 5.

(66) apud DIONYSIVM HALI-

CARNASSEVM libro X. p. m. 651.
et LIVIVM libr. III. c. 27.

Magister A. V. C. cclxxxvi. dictus est. Neque tamen ea actate videretur aliquis ad hanc dignitatem pervenisse, qui gentis patriciae non esset, siquidem sub initio rei publicae praeter patricos nemo admissus ad quemdam magistratum fuit. Sed temporis successu, in primis cum Tribuni plebis omnia turbassent, tandem A. V. C. ccclxxxvii. primus ex plebe Magister Eq. dictus est c. LICINIUS⁽⁶⁷⁾, quamvis id aegre admodum patres paterentur. In conferendo autem magistratu nostro non ubiuis observatum est hoc, ut eo non nisi Consulares donarentur, multa enim exempla prostant in partem contrariam⁽⁶⁸⁾, licet negari non possit, plerumque electos in dignitatem istam antea iam Consularem dignitatem sustinuisse.

XVIII.

In comitiis, nisi forte Senatus populum rogare voluit, nostrum non fuisse dictum, (quod in aliis magistratibus maioribus, ordinariis tamen, fieri solebat), iamdudum a NIC. GRVCHIO demonstratum est⁽⁶⁹⁾; neque me morabitur quaestio illa: dictusne noctu fuerit? quod de dictatore novimus. Tametsi enim FRANCISCVS HOTOMANNVS⁽⁷⁰⁾ id satis audacter, LIVII auctoritate nifus, affirmer, qui saepius dicit: noctu nominatum dictatorem deinde Magistrum Eq. dixisse: non tamen hanc ratiocinandi vim capio, cum existimem illud *deinde* etiam a LIVIO adhiberi potuisse, quamvis interdiu dictus Magister Equitum sit. Id vero certius est, electionem eius non ratam fuisse habitam, nisi dictator, a quo creatus fuerat, ut ait CICERO, *aue sinistra dictus esset*, hoc est: bonis auspiciis, *nihil enim publice sine auspiciis nec domi nec militiae gerebatur*⁽⁷¹⁾. Quodsi igitur vicio creatam dictatorem

(67) Vide LIVIUM libro VI. c. 39.

(68) apud eundem libro III. c. 27. III. c. 21, V. c. 19 cet.

(69) libro I. de Comitiis Rom. c. 2. p. m. 542-44.

(70) in descriptione magistratuum Romanorum (quam recudi in Iuris publici Rom. Tom. III. curavit CLAVSINGIVS) pag. 622.

(71) CICERO de divinatione libr. I. c. 2.

rem augures censuissent, imperium statim cum Magistro Equitum deposuit (72).

XX.

Breue fuit Magistri nostri imperium; cessabat enim cessante dictatoris officio. Nimirum quia Magister Eq. absque dictatore esse non poterat (III), ipse etiam, eo imperium deponente, magistratu se abdicabat. Dictator autem, nisi ex singulari patrum benevolentia aut voluntate imperium eius prolongaretur, sex menses potestatem suam exercere poterat (73), solebat tamen, atque cum eo Magister Eq., clauum imperii deponere, quando id, cuius causa dicti erant, fuerant executi (74). Quod factum in primis est ab iis, qui leuioris rei gerendae causa imperium acceperant; nulla enim aderat ratio munus retinendi, si officio iam suo ex patrum voluntate satisfecerant.

XXI.

Tandem omnis haec Magistri Equitum dignitas quemadmodum cum republica fere orta erat, sic, illa etiam euersa, expiravit. M. enim ANTONIVS, Caesare interfecto, consentiente applaudenteque senatu vniuerso, dictaturam, quae vim iam regiae potestatis obfederat, SENATO funditus e re publica sustulit (75). Neque mirum hoc est, quod postea de dicendo dictatore deliberarum non sit. Imperatores enim iam summa rerum potiti, dignitatem ipsa dictatoria maiorem sustinebant, Magisterii Equestris vero vmbra quaedam in dignitate Praefecti Praetorio remansit. Equidem non ignoro, reperiri etiam sub Imperatoribus Equitum Magistros, Magi-

(72) Huius rei exempla habet LIVIVS lib. VIII. c. 15 et 17.

(73) Vide DIONYS. HALIC. lib. V. p. m. 334.

(75) Ita CICERO *Oratione* PHILIPPICA I. cap. 1, 2, et 13.

(74) LIVIVS lib. XXIII. c. 23, lib. VIII. c. 18., VII. c. 28. cct.

Magistris militum oppositos, quorum ex SCOTI, vt creditur, *notitia Imperii* mentionem iniicit GODESCHALCVS STEWENCHIVS ⁽⁷⁶⁾, qui tamen, quales fuerint, non exponit. Verum hos Equitum Magistros maxime ab iis diuersos fuisse, qui rei publicae temporibus fuerant, satis apparet ex eo, quod ZOSIMVS ⁽⁷⁷⁾ de his a CONSTANTINO M. institutis, memoriae prodidit.

Ego vero nunc ad TE reuertor, FAVTOR ET AMICE PRAESTANTISSIME, cuius adhuc iucundissima consuetudine, nunc solo desiderio moueor. Et quidni mouerer? cum, quae singula inter alios amicitiam conciliare solent ad animos nostros coniungendos concurrerint vniuersa. Primis enim aetatis meae annis, cum cura parentum nos, quos dudum natura ipsa animorumque maxima consensio, coniunxisset; quoad liceret, numquam a latere TVO discessi, videbaturque mihi nullum tempus rectius quam in consuetudine TVA collocatum. Postea cum prodeuntibus subinde annis cresceret amicitiae sensus, efficiebar studiorum aequalitas, vt TE non natura solum moribusque, sed studiis etiam et doctrinae sapientem proponerem mihi exemplar virtutis, cuius ductu ad sapientiam eniterer multo vigilantius. Numquam profecto ex animo meo descenderet gratissima illius felicissimi temporis memoria, quod in studiis omne contriuimus, vbi quaestiones ponere me, TE responsa acute ferre memini. Quarum rerum recordatio quo magis insidet animo meo, eo magis moueor tali amico orbatüs, cuius amicitia ipsa diurnitate confirmata facit, vt paene succenserem fortunae TVAE, nisi Deo me TE debere scirem, qui non TE mihi solum, sed aliis etiam clementissi-

me

(76) in Commentario ad VEGETIVM de re militari pag. 189.

(77) Historiae libro II. cap. 33. Ed. CELLARII p. 189.

me indulgere voluit. Qua in re cum sapientissimam eius admirer
 prouidentiam, quae TE in istum, ad quem occupandum nunc
 discedis, locum euexit, gratulor TIBI hanc aliorum commodis
 luculentius inferuendi occasionem honoremque TIBI dignissimo
 collatum; VENERANDO PATRI TVO tam praeclaræ indolis filium,
 mihi vero ciuem, et quod iucundius dictu est, amicum, non sa-
 pientia ac probitate minus quam beneuolentia praestantissimum.
 DEVMQVE supplex veneror, vr, qui in TE ornando atque eue-
 hendo fuit occupatissimus, tantam TIBI felicitatem, quantam
 virtutes TVAE merentur, quouis tempore largiatur. Vale igitur,
 AMICE DESIDERATISSIME, animoque TVO non me dese-
 rente sed respectante ita me habeto infixum, vr amicitia
 nostra ipsam teneat immortalitatem.

CK 2825

ULB Halle
003 588 459

3

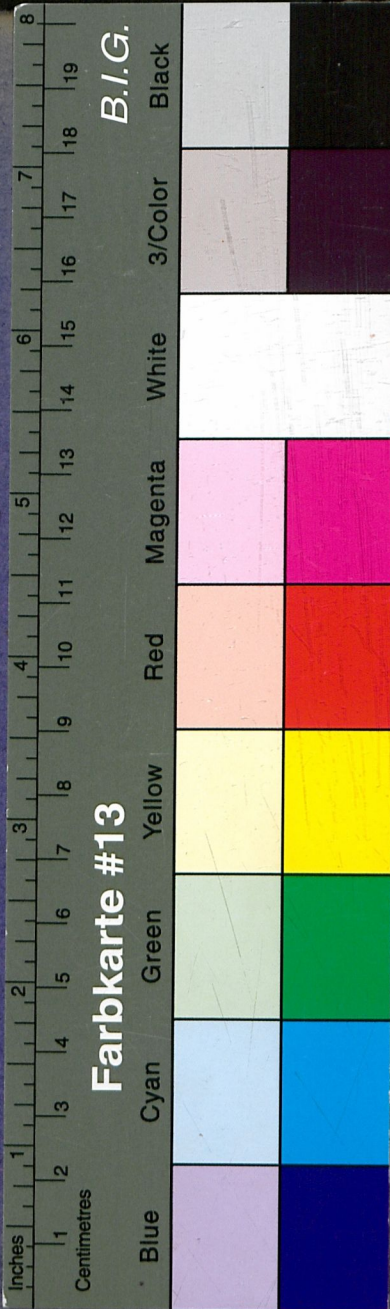

f

VD48

B.I.G.

Farbkarte #13

82

DE
 MAGISTRO EQVITVM 1320
 EX
 ANTIQVITATE ROMANA
 COMMENTATIO
 VIRO CLARISSIMO
**CAROLO AVGVSTO
 STRVENSEE**

PHILOSOPHIAE ARTIVMQVE LIBERALIVM MAGISTRO
 NVNC

IN ACADEMIAM EQVESTREM LIGNITIENSEM
 MATHESIOS AC PHILOSOPHIAE
 PROFESSORI VOCATO

D I C A T A
 A

IOANNE AVGVSTO NOESSELT
 HALENSI.

HALAE MAGDEBVRGICAE
 EXCVDEBAT IOAN. FRID. GRVNERT.
 MDCCLVII.

Noessel de magistris equitibus

20.4.06.

Gr 2825

